Euskal Herriko Ahotsak

ahotsak.com

Maria Dolores Maiza Artola

Tolosa, Gipuzkoa (1937)

Aurkibidea

Biografia

Bedaioko Errotan jaioa. Gerra ondorenean, aita errotariaren ibileren lekuko zuzena izan zen. Herriko bi telefonoetako bat errotan bertan zegoen, eta abisuak ematen makina bat kilometro egindakoa da. Ezkondutakoan, Errotan bertan bizitzen jarraitu zuen.

Zintak

TOL-007

- **Proiektua**: Euskal Herriko Ahotsak
- **Elkarrizketatzailea(k)**: Artetxe, Miren

- **Data**: 2009-11-24
- **Iraupena**: 110 min
- **Euskarria**: Bideo digitala
- **Kodifikatzailea**: Oruesagasti, Ainitze

Pasarteak

1. Aita eta lau ume etxean

- **Erref**: TOL-007/002
- **Iraupena**: 0:01:42. **Hasi**: 00:01:32. **Bukatu**: 00:03:14
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko giroa

Laburpena:
Baserriko bizimoduari buruz hitz egiten du. Maria Doloresen ama anaia gazteenak sei hilabete zituela hil zen. Aita lau umerekin geratu zen. Maria Doloresek etxeko lanak egin behar izaten zituen.

2. Irakurtzen eta idazten etxean ikasitakoa

- **Erref**: TOL-007/003
- **Iraupena**: 0:01:02. **Hasi**: 00:03:14. **Bukatu**: 00:04:16
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskola

Laburpena:
Eskolako kontuak. Eskolara joaterako, aitak irakatsi omen zien irakurtzen eta idazten. 6 urterekin joaten zen Eskolara.

3. Errotako kontuak, aitari entzunak

- **Erref**: TOL-007/005
- **Iraupena**: 0:00:45. **Hasi**: 00:04:30. **Bukatu**: 00:05:15
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Errota

Laburpena:
Baserrian, errotarekin lan handia izaten zuten. Aitari entzun izan dizkio gerra aurreko kontuak: errota itxita eduki beharra, aita errota azpian gordetzen zen...

4. Errotako telefonoa eta estraperloa

- **Erref**: TOL-007/006
- **Iraupena**: 0:01:33. **Hasi**: 00:05:15. **Bukatu**: 00:06:48
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Herria, azpiegitura » Berrikuntzak » Aparatuak, objektuak
- Baserria » Baserriko lanak » Errota
- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura » Ekonomia gerraostean

Laburpena:
Gerra ondoreneko kontuak. Herriko bi telefonoetako bat errotan bertan zegoen. Bedaioko jendeak estraperloan ekartzen zituen jakiak Nafarroatik. Telefonoz abisuak jasotzen zituzten guardiak noiz pasatzen ziren jakiteko. Ukuiluan ezkutatu ohi zuten estraperloko jeneroa... Guardiek miaketak egiten zituzten baserrian inor falta ote zen jakiteko.

5. Errotak itxi eta artoa entregatu behar

- **Erref**: TOL-007/007
- **Iraupena**: 0:00:34. **Hasi**: 00:06:48. **Bukatu**: 00:07:22
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Errota
- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura » Ekonomia gerraostean

Laburpena:
Artoa sorotik biltzeko garaia iristen zenean, errotak ixten zituzten. Baserri bakoitzak arto uztatik hainbesteko bat entregatu behar izaten zuen; errotan pisatzen ziren arto-zakuak. Errotako ataria zakuz beteta egoten omen zen.

6. "Goseak ez du barkatzen..."

- **Erref**: TOL-007/009
- **Iraupena**: 0:00:53. **Hasi**: 00:07:40. **Bukatu**: 00:08:33
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Errota
- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura » Ekonomia gerraostean

Laburpena:
Errota ixten zutenean, ez zen jatekorik izaten. Errota nola prezintatzen zuten kontatzen du. Maria Doloresen aitak gauean ehotzen zuen artoa, prezintua kenduta. Jendea gauez joaten zen errotara.

7. Abarka jarrita, errotaren hotsa leuntzeko

- **Erref**: TOL-007/010
- **Iraupena**: 0:00:34. **Hasi**: 00:08:33. **Bukatu**: 00:09:07
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Errota
- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura » Ekonomia gerraostean

Laburpena:
Errota prezintatuta egongatik, Maria Doloresen aitak gauetan prezintua kendu eta errota martxan jartzen zuen. Errotak talaka hotsik ez ateratzeko abarka jartzen omen zion.

8. Guardiak errota zaintzen

- **Erref**: TOL-007/011
- **Iraupena**: 0:01:23. **Hasi**: 00:09:07. **Bukatu**: 00:10:30
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Errota
- Lanbideak » Polizia
- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura » Ekonomia gerraostean

Laburpena:
Maria Doloresen aitak gauetan prezintua kendu eta errota martxan jartzen zuen. Guardiak zaintzen ibiltzen omen ziren. Gau askotan, guardiak aita jaikiarazten omen zuen errotan ari ote zen kontrolatzeko. Guardia zibila etxera joaten zitzaienean, jaten eman behar izaten zien.

9. Telefonoz jaso estraperloarako abisua

- **Erref**: TOL-007/013
- **Iraupena**: 0:00:48. **Hasi**: 00:11:00. **Bukatu**: 00:11:48
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Herria, azpiegitura » Berrikuntzak » Aparatuak, objektuak
- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura » Ekonomia gerraostean

Laburpena:
Errota ondoko borda batean gordetzen zituen jendeak Nafarroatik estraperloan ekarritako gari-irin zakuak. Alegiatik telefonoz deitzen zuten errotara; handik jasotzen zuten estraperlorako abisua.

10. Kartila, ehotakoa apuntatzeko

- **Erref**: TOL-007/014
- **Iraupena**: 0:01:54. **Hasi**: 00:11:48. **Bukatu**: 00:13:42
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura » Ekonomia gerraostean
- Baserria » Baserriko lanak » Errota

Laburpena:
Garia entregatu egin behar izaten zen. Baserritar bakoitzak hainbesteko bat ehotzeko baimena izaten zuen. Errotara joaten zirenean, kartila eraman behar izaten zen, eta errotariak bertan idatzi behar izaten zuen zenbat eho zen. Hilaren azkenean, errotariak ehotako guztiaren kontua entregatu behar izaten zuen. Ehotako proportzioaren arabera hainbesteko bat ordaindu behar izaten zuen Maria Doloresen aitak.

11. Babarruna entregatu beharra

- **Erref**: TOL-007/015
- **Iraupena**: 0:00:30. **Hasi**: 00:13:42. **Bukatu**: 00:14:12
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura » Ekonomia gerraostean

Laburpena:
Babarrunarekin jendea gaizki ibiltzen omen zen. Babarrun gutxi izaten zen, eta asko entregatu behar gobernuari. Bata besteari eskatuz osatzen zuten entregatu beharrekoa: gaur egungo prezioa baino gehiago ordaintzen omen zen eskatutako babarruna.

12. Bizikletak errotan utzi

- **Erref**: TOL-007/016
- **Iraupena**: 0:00:41. **Hasi**: 00:14:12. **Bukatu**: 00:14:53
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Herria, azpiegitura » Garraioak » Bizikletak eta motorrak
- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Bideak

Laburpena:
Lehen, ez zen errepiderik sagardotegitik gora. Oinez ibili ohi zen jendea. Errotan, gela batean uzten zituen jendeak bizikletak, motorrak... Goizean goiz, lanera joateko joan ohi zen jendea bizikleta bila... Maria Doloresen aitak irekitzen zien atea; gero, ohera joaten omen zen.

13. Errazionamendua eta entregatutako uzta

- **Erref**: TOL-007/021
- **Iraupena**: 0:01:18. **Hasi**: 00:18:50. **Bukatu**: 00:20:08
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura » Ekonomia gerraostean

Laburpena:
Gerra ondoreneko errazionamenduaz hitz egiten du. Ogi beltza ematen zien. Entregatzen zen garia, artoa... itsasora botatzen zutela esaten zela dio.

14. Errotako lana eta bizimodua

- **Erref**: TOL-007/022
- **Iraupena**: 0:01:12. **Hasi**: 00:20:08. **Bukatu**: 00:21:20
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Errota
- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura » Ekonomia gerraostean

Laburpena:
Baserriko bizimodua. Errotako gorabeherekin hazi zen Maria Dolores: errotako lanak, kontrabandoa, gauetan jaiki beharra... Uda partean, ur gutxi izaten zen... errota itxi-ireki ibiltzen ziren. Errotariarentzat gogorra izaten zen beharrean zegoenari ezetz esatea.

15. Guardi zibilak belarretan ezkutatuta

- **Erref**: TOL-007/023
- **Iraupena**: 0:01:04. **Hasi**: 00:21:20. **Bukatu**: 00:22:24
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Lanbideak » Polizia
- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura » Ekonomia gerraostean

Laburpena:
Guardia zibilak errota eta inguruak zaintzen aritzen ziren. Automobilean ibili ohi ziren, eta, argiei esker, urrutitik ikusten zituzten. Bordako belarretan gordeta egon ohi ziren, errota aurreko pasoa zaintzen.

16. Aitaren aldeko familia

- **Erref**: TOL-007/026
- **Iraupena**: 0:01:28. **Hasi**: 00:23:24. **Bukatu**: 00:24:52
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko giroa

Laburpena:
Maria Doloresen aitak erdaraz hitz egiten zekien. Aitaren aldeko familiari buruz hitz egiten du. Amona langilea omen zen, bederatzi seme-alaba izan zituen (zazpi mutil eta bi neska), Alegiako bi ume ere hazi omen zituen...

17. Birraitona ere errotaria

- **Erref**: TOL-007/027
- **Iraupena**: 0:00:28. **Hasi**: 00:24:52. **Bukatu**: 00:25:20
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Errota
- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko giroa

Laburpena:
Maria Doloresen birraitona ere errotaria zen. Ez dakite errota noiz sortu zen. Aurrena, errota baino lehen txabola izango zela uste dute. Turtukiak gero egindakoak direla dio.

18. Errota, zatiak eta funtzionamendua

- **Erref**: TOL-007/028
- **Iraupena**: 0:02:21. **Hasi**: 00:25:20. **Bukatu**: 00:27:41
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Errota

Laburpena:
Errotako zatiak izendatzen ditu. Errotak nola funtzionatzen duen azaltzen du. Errota gau eta egun egoten zen martxan; bi errotari aritzen ziren lanean (Maria Doloresen aita bat). Askak irinez beteta egoten ziren...

19. Laka, errotariaren ordaina

- **Erref**: TOL-007/029
- **Iraupena**: 0:01:30. **Hasi**: 00:27:41. **Bukatu**: 00:29:11
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Errota

Laburpena:
Errotako kontuak. Irinaren hainbesteko bat errotariei eman behar izaten zitzaien lanaren ordain gisa; "laka" deitzen zitzaion. 20 kilotik 2 kilo errotariarentzat izaten ziren. Aita kontuak ateratzen ona zen.

20. Esnea, baserriko diru-iturria

- **Erref**: TOL-007/032
- **Iraupena**: 0:01:00. **Hasi**: 00:30:36. **Bukatu**: 00:31:36
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Baserriko animaliak
- Familia eta harremanak » Herriko giroa » Baserria vs. Kalea
- Baserria » Baserriko lanak » Errota

Laburpena:
Baserri eta errotako bizimodua du hizpide. Baserrian, "esnea da hoberena; hilaren azkenean diru berria ematen duena".

21. Gari lanak

- **Erref**: TOL-007/034
- **Iraupena**: 0:01:04. **Hasi**: 00:31:50. **Bukatu**: 00:32:54
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Garia

Laburpena:
Gari lanak nola izaten ziren azaltzen du.

22. Ogia egitea

- **Erref**: TOL-007/035
- **Iraupena**: 0:02:44. **Hasi**: 00:32:54. **Bukatu**: 00:35:38
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Garia
- Ekonomia eta industria » Lan-prozesuak

Laburpena:
Ogia nola egiten den azaltzen du.

23. Jatekoa

- **Erref**: TOL-007/038
- **Iraupena**: 0:01:13. **Hasi**: 00:37:20. **Bukatu**: 00:38:33
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Iritziak » Antzinako bizimoduari buruzkoak
- Ohiturak eta bizimodua » Jantzi eta orraztu » Arropa eta oinetakoak

Laburpena:
Gerra ondorenean, zer jaten zuten azaltzen du. Potajea, ogia, txerrikia, oilaskoa, arrautza, arkumea... etxeko jakia izaten ziren. Jateko sano eta naturala zela dio.

24. Medikua eta sendabelarrak

- **Erref**: TOL-007/040
- **Iraupena**: 0:01:06. **Hasi**: 00:38:47. **Bukatu**: 00:39:53
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Osasuna » Erremedioak
- Ohiturak eta bizimodua » Osasuna » Medikuak eta sasimedikuak

Laburpena:
Alegiako medikua joaten zen Bedaiora. Hara joaten zenean, errotan janzten zituen botak eta zamarra, eta mandoarekin joaten zitzaizkion bila. Lehen, etxean prestatzen zituzten sendabelar eta enplastuak. Auzoko emakume batek sendabelar kontuetan asko zekiela dio.

25. 'Karmengoa'

- **Erref**: TOL-007/041
- **Iraupena**: 0:02:19. **Hasi**: 00:39:53. **Bukatu**: 00:42:12
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Osasuna » Erremedioak
- Ohiturak eta bizimodua » Osasuna » Gaixotasunak

Laburpena:
Gaixotasunak. 'Karmengoa' atera zitzaion eskuan, Iodo, zainberria eta pasmo-belar

26. Perrexila, libratzeko

- **Erref**: TOL-007/045
- **Iraupena**: 0:01:24. **Hasi**: 00:46:39. **Bukatu**: 00:48:03
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Osasuna » Erremedioak
- Ohiturak eta bizimodua » Osasuna » Medikuak eta sasimedikuak

Laburpena:
Erremedioak. Umeak libratu ezinean zeudean, ipurditik perrexila sartu ohi zitzaien. Eztularentzat onak tipula eta baratxuria... Bainuak, enplastoak... aipatzen ditu.

27. Balore batzuk galdu dira

- **Erref**: TOL-007/051
- **Iraupena**: 0:00:48. **Hasi**: 00:53:35. **Bukatu**: 00:54:23
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Iritziak » Antzinako bizimoduari buruzkoak

Laburpena:
Lehengo eta oraingo bizimodua alderatzen ditu. Balore batzuk galdu egin direla dio. Lehen, elkar gehiago laguntzen zuten; gaur egun, bakoitzak berea egiten du eta kito.

Ahotsak.eus-eko edukiarekin sortutako dokumentu automatikoa.
2026-11-21

CC-by-sa | **Ahotsak.eus**
Badihardugu Euskara Elkartea
Markeskua Jauregia, 20600 Eibar
943121775 - ahotsak@ahotsak.com